

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.244
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору педагогічних наук, професору
Цюняк Оксані Петрівні
(76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)

ВІДГУК

офіційного опонента

Мачинської Наталії Ігорівни

на дисертацію **Пінчука Назарія Ярославовича**

**«ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ
МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю

015 Професійна освіта (за спеціалізаціями),

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми дослідження

Сучасний етап розвитку освітньої галузі характеризується масштабними трансформаційними процесами, що пов'язані з модернізацією системи освіти, впровадженням принципів освітнього менеджменту, підвищенням автономії закладів освіти та посиленням вимог до професійної компетентності керівних кадрів. У цих умовах зростає значення особистості менеджера освіти як лідера освітніх змін, здатного ефективно організовувати діяльність закладу, налагоджувати взаємодію з педагогічним колективом, здобувачами освіти, батьками та громадськістю. Професійний імідж менеджера освіти є важливим чинником ефективності управлінської діяльності, оскільки забезпечує довіру до керівника, підсилює його лідерський потенціал, сприяє продуктивній взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу та створює умови для успішної реалізації стратегічних завдань розвитку закладу освіти. Саме тому формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти стало актуальною темою дисертаційного дослідження. Особливої актуальності проблема набуває в умовах реформування освіти України та інтеграції до європейського освітнього простору, де від керівників закладів освіти очікується не лише високий рівень професійної підготовки, а й здатність репрезентувати сучасні цінності освітнього лідерства, інноваційності, відкритості та соціальної відповідальності. Відтак заклади вищої освіти мають забезпечити не тільки формування професійних компетентностей майбутніх менеджерів освіти, а й створити умови для цілеспрямованого розвитку їхнього позитивного професійного іміджу. Актуальність теми дослідження

зумовлена суспільною потребою у підготовці конкурентоспроможних менеджерів освіти з високим рівнем професійної культури та сформованим позитивним професійним іміджем, а також необхідністю вдосконалення змісту, форм і технологій їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти. Актуальність дисертаційного дослідження належно обґрунтовано у роботі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідної теми кафедри початкової освіти та освітніх інновацій «Професійна підготовка вчителя: соціально-педагогічний контекст» (державний реєстраційний номер 0117U003281), що входить до плану наукової роботи Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Тема дисертації Пінчука Назарія Ярославовича «Формування професійного іміджу майбутнього менеджера освіти в процесі фахової підготовки» затверджена на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. (протокол № 10 від 06 грудня 2022 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Результати дисертаційного дослідження характеризуються належним рівнем об'єктивності, оскільки базуються на достатньому обсязі емпіричного матеріалу, а їх достовірність забезпечується широким охопленням, систематизацією та узагальненням первинних даних, зібраних і опрацьованих автором самостійно. Надійність отриманих результатів підтверджується використанням комплексу взаємодоповнювальних методів наукового дослідження та застосуванням методів математичної статистики для обробки кількісних показників.

Оцінюючи обґрунтованість наукових положень і висновків дисертації, насамперед слід відзначити послідовність і логічність взаємозв'язку між темою дослідження, його метою та поставленими завданнями. Сформульовані висновки відповідають змісту роботи та впливають із результатів виконання визначених завдань. Їхня наукова новизна й доказовість є достатньо аргументованими та не викликають заперечень. Автором чітко окреслено теоретико-методологічні засади дослідження, що забезпечило його наукову цілісність і послідовність.

Основний зміст і результати дослідження відображено в 10 наукових публікаціях, зокрема: 1 – стаття в науковому виданні, яке проіндексовано у міжнародній наукометричній базі Scopus (категорія А); 6 публікацій у фахових виданнях України (категорії Б); 2 – матеріали і тези міжнародних

та всеукраїнських конференцій; 1 навчально-методичний посібник – праці апробаційного характеру.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (386 найменувань, з яких 54 іноземними мовами), 12 додатків. Загальний обсяг дисертації – 358 сторінок, основний зміст дисертації викладено на 302 сторінках рукопису. Робота містить 31 таблицю, 2 рисунки.

Достовірність результатів та їх наукова новизна

До найбільш значущих наукових результатів варто віднести те, що автором вперше цілісно схарактеризовано теоретико-методологічні засади формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки, які ґрунтуються на наукових підходах (системний, компетентнісний, інтеграційний, рефлексивно-діяльнісний, середовищний, та технологічний) та враховують регіональну диференціацію освітнього середовища. Заслужують на увагу теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки, зокрема: проєктування та впровадження іміджеформувального освітнього середовища, удосконалення змісту професійної підготовки шляхом інтеграції іміджологічного, управлінського та цифрового контентів. Як позитив, акцентуємо на визначені автором сутності іміджеформувального освітнього середовища як інтегрованого педагогічного чинника, що забезпечує трансформацію професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти через взаємодію освітніх, соціокультурних, цифрових та професійно-комунікативних ресурсів. Вагомим результатом наукового дослідження вважаємо спроектовану структурно-функціональну модель формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти, яка складається з концептуально-цільового, ціннісно-мотиваційного, когнітивно-змістового, діяльнісно-практичного, рефлексивно-аналітичного, діагностико-результативного блоків і забезпечує формування когнітивно-професійного, емоційно-ціннісного, комунікативно-поведінкового (іміджеформувального), презентаційно-цифрового компонентів професійного іміджу.

Подальшого розвитку набули наукові положення щодо професійного іміджу менеджерів освіти як інтегративного особистісно-професійного утворення, закономірностей його формування, які визначаються взаємодією професійних, особистісних, цифрових та соціокультурних чинників у процесі фахової підготовки.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у створенні та реалізації структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки та впровадженні в освітній процес ЗВО комплексного навчально-методичного забезпечення формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності. З метою практичного використання результатів дослідження дисертант Пінчук Н.Я. розробив і апробував авторську вибірккову освітню компоненту «Іміджеформування особистості майбутнього менеджера освіти», уклав навчально-методичний посібник «PRO-імідж менеджера освіти» (Івано-Франківськ, 2026), а також інтегрував їхній зміст в освітні компоненти «Освітній менеджмент», «Іміджелогія в освіті» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Необхідно вказати на достатню географію впровадження результатів дисертаційного дослідження Пінчука Назарія Ярославовича. Основні результати дослідження упроваджено в освітній процес таких закладів вищої освіти: Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка №19-1761-26 від 28.04.2026 р.), Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (довідка №09 від 29.04.2026 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка №533 від 01.05.2026 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка №972 від 28.04.2026 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка №16/26 від 04.05.2026 р.), Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №1026/28/3 від 19.05.2026 р.), Яворівський ліцей імені Петра Лосюка Косівської міської ради Івано-Франківської області (довідка №41/02-12 від 22.05.2025 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та ідентичності основних положень дисертації

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти» проаналізовано наукові джерела щодо становлення й розвитку понять «імідж» та «професійний імідж» у філософському, психологічному, соціологічному, управлінському та педагогічному дискурсах. Простежено генезу інтерпретації професійного іміджу, визначено основні наукові підходи (психологічний, соціально-комунікативний, маркетингово-менеджерський, особистісно-орієнтовний, діяльнісний, представницький, акмеологічний тощо) до його трактування, проаналізовано сучасний стан опрацювання проблеми. Уточнено зміст базових понять «професійний імідж майбутнього менеджера освіти», «формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки», «PRO-імідж менеджера

освіти», визначено структурні компоненти, функції, закономірності формування, механізми розвитку та чинники впливу. Запропоновано авторське визначення понять «професійний імідж», «професійний імідж менеджера освіти», «професійний імідж майбутнього менеджера освіти», які враховують міждисциплінарний характер феномену та специфіку освітньої управлінської діяльності.

Заслуговує на увагу запропоноване автором змістове наповнення словосполучення *формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти*, яке у дисертації розглядається як цілеспрямований систематизований педагогічний процес, що забезпечує розвиток професійно важливих якостей, фахових компетентностей, цінностей і моделей поведінки, сприяє створенню позитивного професійного образу майбутнього керівника закладу освіти та забезпечує його готовність до ефективної управлінської діяльності в умовах середовищного підходу.

У другому розділі **«Концептуалізація та педагогічне проєктування процесу формування професійного іміджу»** проаналізовано й узагальнено базові засади дослідження, визначено педагогічні умови ефективного формування професійного іміджу та здійснено їх теоретичне обґрунтування (іміджеформувальне освітнє середовище, удосконалення освітнього контенту управлінської підготовки майбутніх менеджерів освіти, конструювання комплексу педагогічного інструментарію іміджеформування особистості). Запропоновано систему критеріїв, показників і рівнів (високий, достатній, середній, низький) його сформованості, що дає змогу комплексно оцінювати динаміку розвитку професійно важливих якостей фахівців. У розділі виокремлено та схарактеризовано чинники формування професійного іміджу (рефлексивна культура особистості, розвиток комунікативної компетентності, розвиток емоційного інтелекту, інформаційно-цифрова культура тощо), які охоплюють особистісні, професійні, комунікативні, цифрові та середовищні аспекти формування професійного іміджу майбутнього менеджера освіти в процесі фахової підготовки. Їх комплексна реалізація сприяє становленню компетентного, авторитетного, інноваційного та соціально відповідального керівника, здатного ефективно діяти в сучасному освітньому середовищі та успішно представляти себе у професійній спільноті.

Як позитив варто звернути увагу на запропоновану автором у п.2.2. структурно-функціональну модель формування професійного іміджу майбутнього менеджера освіти в процесі фахової підготовки.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності реалізації педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти»** висвітлено організацію та результати педагогічного експерименту. У розділі визначено мету та гіпотезу дослідження, описано етапи (з'ясування стану сформованості професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти; обґрунтування структури

професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти на основі аналізу вимог до професійної компетентності та діяльності менеджерів освіти; діагностика стану сформованості професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти, що супроводжувалася формуванням контрольної та експериментальної груп на констатувальному етапі експерименту тощо) та програму експериментальної роботи з формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти, яка охоплювала такі напрями: здійснення аналізу стану формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти; теоретичне обґрунтування структурних компонентів професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти; розробка та добір відповідних методичних інструментів для діагностики рівня формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти, з подальшим збором емпіричних даних та їх статистичною обробкою; визначення рівнів сформованості професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти на основі отриманих кількісних результатів з урахуванням встановлених критеріїв і показників тощо.

У **висновках** дисертаційного дослідження Пінчук Н.Я. чітко описав основні результати теоретичного аналізу та експериментальної роботи щодо формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки. Загалом висновки відображають логіку дослідження, підтверджують досягнення поставленої мети, виконання визначених завдань та практичну значущість одержаних результатів для системи формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки.

Стиль і мова дисертації

Матеріал дисертації викладено послідовно, стиль викладання науковий, чіткій і лаконічний. У цілому дисертація є закінченою науковою роботою, що відповідає паспорту спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Дискусійні положення та побажання щодо вдосконалення змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Пінчука Назарія Ярославовича, слід визначити дискусійні положення та зауваження.

1. У п. 1.1. *Гене́за інте́рпретації* поняття «професійний імідж» у науковому дискурсі автор аналізує різні підходи до трактування понять імідж, професійний імідж, іміджологія, професійний імідж менеджера освіти. Серед науковців, праці яких проаналізовано, є значна кількість як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Також, у п. 1.2. *Сутність, структура та функції професійного іміджу менеджерів освіти*, автор пропонує огляд наукових розвідок зарубіжних дослідників.

Було б доцільно розмежувати напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців і подати їх у дисертаційному дослідженні окремими параграфами. Це б дало можливість уникнути накопичення інформації і розширити межі дослідження.

2. У п.1.2. *Сутність, структура та функції професійного іміджу менеджерів освіти* автор пропонує розгалужену структуру професійного іміджу менеджерів освіти.

Було б доцільно подати у тексті наочне зображення цієї структури, адже опис усіх структурних компонентів та підкомпонентів є занадто переобтяжений текстом та ускладнює логічне сприйняття інформації.

3. У п. 1.3. *Закономірності, механізми та чинники формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки* автор на рис. 1.1. подає Модель-схему формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти (стор. 95), також у п. 2.2. *Структурно-функціональна модель формування професійного іміджу майбутнього менеджера освіти і технології її реалізації* (стор. 188) автор пропонує опис змісту структурно-функціональної моделі формування професійного іміджу майбутнього менеджера освіти в процесі фахової підготовки.

З тексту роботи не зрозуміло, яким чином взаємопов'язані ці моделі і з якою метою автор пропонує модель-схему.

4. П. 3.3. *Організація, зміст і результати формувального етапу педагогічного експерименту* перенасичений таблицями (12 таблиць), що значно збільшило обсяг основного тексту дисертаційного дослідження.

5. Загальні висновки до дисертаційної роботи є змістовними та відображають основні результати проведеного дослідження. Водночас, на нашу думку, їх структурування відповідно до послідовності та змісту завдань, визначених у вступі, сприяло б більш чіткому вираженню логіки досягнення мети дослідження та відповідності отриманих результатів поставленим завданням. Такий підхід дозволив би зробити висновки ще більш системними, компактними й концептуально цілісними.

Загальні висновки

Узагальнений аналіз змісту дисертації та опублікованих наукових праць свідчить про те, що за актуальністю, змістом, сукупністю отриманих результатів, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю, достовірністю та повнотою висвітлення їх у публікаціях дисертаційне дослідження **«Формування професійного іміджу майбутніх менеджерів освіти в процесі фахової підготовки»**, подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузі знань 01 Освіта / Педагогіка є завершеним, цілісним науковим доробком, яке відповідає вимогам, сформульованим у «Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) (зі змінами) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), що дає підстави для присудження **Пінчуку Назарію Ярославовичу** ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Наталія МАЧИНСЬКА